

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kerrankin kehityksen kärjessä!

Viittomakielentulkkien ammatilliset tavoitteet
ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa

Martti Jenu

Viittomakielentulkin koulutusohjelma 240 op

Helmikuu 2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Martti Jenu	Sivumäärä 34 ja 4 liitesivua
Työn nimi Kerrankin kehityksen kärjessä! Viittomakielentulkki ammattilliset tavoitteet ylempissä ammattikorkeakoulututkinnoissa	
Ohjaava opettaja Eeva Salmi	
Työn tilaaja Humanistinen ammattikorkeakoulu	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia ammatillisia tavoitteita viittomakielentulkki ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijoilla on. Tarkastelun kohteena on myös, miten opiskelijoiden ammatillisten tavoitteiden sijoittuminen ammattikorkeakoulujen kompetensseihin onnistuu.</p> <p>Opinnäytetyö kuvailee alan uusien tutkintojen opiskelijoiden ammatillisia tavoitteita ja keskittyy pohtimaan aineistolähtöisesti tutkintojen ajankohtaisuutta ja vastaavuutta opiskelijoiden ammatillisen kehittymisen näkökulmasta. Opinnäytetyö toteutetaan Humanistiselle ammattikorkeakoululle</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin haastattelemalla suomalaisia viittomakielentulkki ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijoita, Degree Programme in Sign Language Interpreting (EUMASLI)-koulutusohjelmasta sekä Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK-koulutusohjelmasta. Molemmat tutkinnot painottavat ammattialan tutkimus-, kehittämis- ja hallinnointivalmiuksien omaksumista joko kansallisella tai kansainvälisellä tasolla. Haastateltavia oli yhteensä kolme, joista yksi oli EUMASLI-koulutusohjelmasta ja kaksi Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK-koulutusohjelmasta.</p> <p>Opinnäytetyö lisää tietoa viittomakielentulkki ammattillisista tavoitteista ja pohtii viittomakielentulkki ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijoiden tavoitteiden pohjalta jatkokouluttautumista tavoitehakuisena toimintana. Opinnäytetyöstä voivat hyötyä jatkokoulutusta harkitsevat viittomakielentulkki, tutkintojen järjestäjätahot sekä ne, jotka ovat kiinnostuneita viittomakielentulkki ammattilistumisesta.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksina saatiin joukko ammatillisia tavoitteita, jotka luokiteltiin ammattikorkeakoulujen yleisten kompetenssien mukaisesti. Merkittävimminä kompetensseina esiintyivät itsensä kehittämisen kompetenssi, joka sisälsi alakohtaiseen jatkokouluttautumisen, ammattikielten sekä tulkkaus- ja käännöstaitojen ammatilliset tavoitteet sekä organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen kompetenssi, joka sisälsi ajankohtaisen tietotaidon muodostamisen ammatillisen tavoitteen.</p> <p>Tulosten mukaan koulutusohjelmat vastaavat pääsääntöisesti haastateltavien ammatillisia tavoitteita, mutta esimerkiksi viittomakielentulkki ammattikielten osuutta tutkinnoissa voisi lisätä. Tutkintojen ajankohtaisuus ja alakohtaisuus on onnistunut jopa siinä määrin että haastateltavat kokevat olevansa kerrankin kehityksen kärjessä.</p>	
Asiasanat tulkkaus, ylempät ammattikorkeakoulut, kansainvälistyminen, ammatilliset tavoitteet, ammatillinen kasvu	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Martti Jenu	Number of Pages 34 and 4 appendixes
Title At the cutting edge of professionalism- Sign language interpreter's professional goals divided to generic competences in the sign language interpreter's post graduate degree programmes.	
Supervisor Eeva Salmi	
Subscriber Humak University of Applied Sciences	
Abstract <p>The goal of this BA thesis is to find out what kind of professional goals do the students in Humak University of Applied Sciences post graduate degree programmes have. One field of the study is how the students' professional goals fit into applied sciences general competences.</p> <p>The thesis was carried out as a general interview guide approach, and during the process Finnish students studying in national post-graduate levels in sign language interpreting were interviewed. Both of the post-graduate programmes at hand emphasized work in the fields of research, development and management either in national or international level, depending on which programme is being considered.</p> <p>The main method of the study was a focused interview, with one interviewee from Degree Programme in Sign Language Interpreting (EUMASLI) programme and two interviewees from the post graduate programme for sign language interpreters (YAMK) programme. Both of the post graduate programme's emphasize the research, development and management of the field of sign language interpreting in both national and international level.</p> <p>The thesis portrays the professional goals of the students studying in the newest degree programmes for sign language interpreters, and in its contemplation focuses on the of the current interest attached to the degree programmes and how they enable students to achieve their professional goals. The thesis is being carried out for the HUMAK University of Applied Sciences.</p> <p>The thesis will contribute to the professional goals of sign language interpreters, and will thus reflect post-graduate studies as a goal-oriented action based on the professional goals of a given student. The thesis will be of use to those interpreters who are considering post-graduate studies, the organisations behind the programmes and those with a general interest in the professionalism growth of the trade.</p> <p>The results of the thesis are a group of professional goals that were categorised by the generic competences of polytechnic studies. The most substantial generic competences were the competence of personal development (which consist of professional goals in language skills essential for the profession, professional education and interpreting and translation skills) and the competence of organizational and societal skills (which consist of professional goal in achieving up-to-date know-how in the trade).</p> <p>As a conclusion, the post graduate programmes for sign language interpreters are mostly on par with the interviewee's own professional goals. However, the amount of studies in the profession's language skills could be increased. The degree programme's SLI focused contents of the current interest are accomplished in a way that the interviewee's state to be at the cutting edge of professionalism.</p>	
Keywords Interpreting, post-graduate studies, international context, professional goals, the development of the profession	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSTAVOITTEET- JA KYSYMYKSET	2
3 VIITTOMAKIELENTULKKIEN YLEMMÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT HUMAKISSA	2
3.1 Viittomakielentulkkien ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot	3
3.2 Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelma	5
3.3 Degree Programme in Sign Language Interpreting (EUMASLI)	5
3.4 Ylempien ammattikorkeakoulujen kompetenssit	6
3.5 Kompetenssien suhde ammatilliseen kasvuun ja asiantuntijuuteen	8
4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	9
4.1 Teemahaastattelun käyttö tutkimuksen toteutuksessa	9
4.2 Haastattelun teema-alueiden määrittely	10
4.3 Teemahaastattelun toteutus	10
4.4 Haastatteluaineiston luokittelu	11
4.5 Haastatteluaineiston analyysi	12
5 TUTKIMUSTULOKSET KOMPETENSSEITTAINITTAIN	13
5.1 Itsensä kehittäminen	13
5.2 Kansainvälisyysosaaminen	18
5.3 Kehittämistoiminnan osaaminen	18
5.4 Organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen	20
5.5 Viestintä- ja vuorovaikutuskompetenssit	23
6 POHDINTA	23
6.1 Kompetenssien ammatillisten tavoitteiden pohdintaa	25
6.2 Ammatillisten tavoitteiden keskinäinen suhde	31
LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Viittomakielentulkki-ammattilaisen koulutustautumisen kehittyminen on ollut nopeaa. Uusimpana elementtinä koulutusrakenteeseen ovat viittomakielentulkki-ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot, Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK-koulutusohjelma sekä Degree Program in Sign Language Interpreting (EUMASLI). Viittomakielentulkki-ammattilaisen jatkokoulutuksen järjestäminen ja tulkki-ammattilaisen jatkokoulutustautuminen ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen on ollut vähäistä, koostuen lähinnä lyhyistä täydennyskoulutuksista ja erikoistumisopinnoista.

Muuttuva palvelurakenne vaatii mukautumiskykyä sekä yksittäiseltä tulkilta että koulutuksen tarjoajilta. Viittomakielentulkki-ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot vastaavat ammattialan muutoksiin kouluttamalla viittomakielentulkkeja asiantuntijatehtäviin esimerkiksi esimiehiksi, tutkimus- ja kehittämishenkilöiksi, tulkkauspalvelurakenteen asiantuntijoiksi sekä erikoistuneiksi tulkeiksi kansainvälisissä sekä kansallisissa toimintaympäristöissä.

Opinnäytetyössäni keskityn viittomakielentulkki-ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa opiskelevien suomalaisten tulkki-ammattilaisen kasvuun heidän ammatillisten tavoitteidensa ja ammattikorkeakoulututkintojen yleisten kompetenssien suhdetta tarkastellen.

Olen kiinnostunut viittomakielentulkki-ammattilaisen kasvuun ja etenkin siitä, minkälaisia tarpeita jo työssäolevilla tulkeilla on. Viittomakielentulkki-ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijoiden ammatillisia tavoitteita selvitin teemahaastattelun keinoin, sillä se mahdollisti joustavan tiedonkeruun kahden rakenteeltaan erilaisen koulutusohjelman opiskelijoilta. Haastateltavia opiskelijoita oli yhteensä kolme kappaletta, joista kaksi opiskelivat Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelmassa ja yksi opiskeli EUMASLI-koulutusohjelmassa.

Viittomakielentulkki-ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat uusi ilmiö ammattialalla. Haastateltavat opiskelijat ovat koulutusohjelmien ensimmäisiä opiskelijoita. Vaikka koulutusohjelmien vaikutusta ammattialaan en voi vielä ar-

vioida, voin silti tutkia haastateltavien opiskelijoiden ammatillisia tavoitteita esimerkiksi ammattialan tarpeista. Opinnäytetyön tuloksia, opiskelijoiden ammatillisia tavoitteita, voidaan ensisijaisesti käyttää koulutusohjelmien sisältöjen kehittämiseen. Ammatillisten tavoitteiden analysointi ammattikorkeakoulujen yleisten kompetenssien kautta tulokset ovat helpommin hyödynnettävissä.

2 TUTKIMUSTAVOITTEET- JA KYSYMYKSET

Tutkimustavoitteenani on selvittää koulutusohjelmissa opiskelevien suomalaisten tulkkien ammatilliset tavoitteet ja niiden suhde ammattikorkeakoulujen yleisiin kompetesseihin. Tutkimuskysymyksiä on kaksi:

1. Minkälaisia ammatillisia tavoitteita haastateltavilla on?
2. Miten haastateltavien ammatilliset tavoitteet sijoittuvat yleisiin kompetensseihin?

Ylemmät ammattikorkeakoulut käyttävät osaamisalueiden määrittelyssä koulutusohjelmakohtaisia sekä kaikille yhteisiä, yleisiä kompetensseja. Kompetenssit tarkoittavat laajoja osaamiskokonaisuuksia, joihin sisältyvät yksilön tiedot, taidot ja asenteet. Ne kuvaavat yksilön pätevyyttä ja kykyä suoriutua ammatin työtehtävistä (Varjonen 2007, 89).

3 VIITTOMAKIELENTULKKIEN YLEMMÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT HUMAKISSA

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat yliopistotutkintoja käytännön lähempimpiä, mutta ammattikorkeakoulututkintoja laajempia korkeakoulututkintoja. Tutkintojen rooli koulutuskentässä on tuottaa työntekijöitä kunkin ammattialan työelämälähtöiseen tarpeeseen. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen perustana toimii opiskelijan aiempi ammattikorkeakoulututkinto. (ylempi amktutkinto. 2010.)

Keskustelu ammattikorkeakoulujen tutkintojärjestelmän uudistuksesta alkoi jo 1990-luvun loppupuolella. Tällöin huomattiin, ettei siloisessa tutkintojärjestelmässä ollut jatkokoulutusväylää ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen (Karjalainen 2008, 17). Samaan aikaan Opetusministeriö huomasi, että jatkotutkinnoilla voitaisiin vastata työelämän tarpeisiin kehittämistoiminnassa. Euroopassa Bolognan prosessin mukaisesti koulutusjärjestelmä alkoi siirtyä kaksiportaiseksi, ja vertailukelpoisen tutkintorakenteen kehittäminen Euroopan-laajuisesti alkoi olla ajankohtaista. (Karjalainen 2008, 17.)

Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen toimivuutta epäiltiin, sillä sen uskottiin hämärtävän korkeakoulutussektorin (yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen) tehtäviä. Vuonna 2005 tutkintorakennetta muutettiin siten, että myös ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja voitiin järjestää. Muutoksen tavoitteena oli, että työntekijät joilla oli työelämässä hankittua kokemusta, voisivat syventää omaa ammatillista osaamistaan. Karjalaisen (2008, 17) mukaan ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tavoitteena onkin turvata työmarkkinoille osaavaa työvoimaa sekä mahdollistaa yksilötasolla oman osaamisensa kehittämisen.

3.1 Viittomakielentulkkien ylempät ammattikorkeakoulututkinnot

Viittomakielentulkkien koulutustarpeita sekä koulutusohjelmasta saatuja valmiuksia työhön on tutkittu (Nikoskinen 2010, 88–91,98). Nikoskinen mukaan viittomakielentulkit suhtautuvat varauksellisesti koulutuksesta saatujen valmiuksien riittävydestä työelämässä. Etenkin viittomakielen ja tulkkauksen taitojen osalta koulutustarjontaa tulisi lisätä ja kehittää (mt., 90).

Viittomakielentulkkien ylempien ammattikorkeakoulututkintojen vastaavia valmiuksia ei vielä voida syvällisesti tutkia johtuen siitä, että kyseiset tutkintojen ensimmäiset opiskelijaryhmät eivät ole vielä valmistuneet. Voidaan kuitenkin olettaa, että sekä EUMASLI- koulutusohjelma että Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK- koulutusohjelma perustuvat tulkkien että työelämän koulutustarpeisiin (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2008, 5, 7, 9). Samoin koulutusohjelmiin saattaa päätyä sekä erityisesti tutkintotavoitteiset viittomakielentulkit että ne,

jotka joko työskentelevät tutkintojen tavoitteiden osalta vastaavassa asemassa. Samoin tutkintoihin saattaa tavoitella tulkkeja, jotka pyrkivät työskentelemään asemassa, joissa tutkintojen suorittaminen laskettaisiin eduksi.

Nikoskisen mukaan (2010, 43–44) vuoteen 2008 mennessä valmistuneiden viittomakielentulkkien tavoitteet jatkokouluttautumiseen ovat olleet vähäisiä. 62 % viittomakielentulkeista ei ole suorittanut uutta tutkintoa HUMAKista valmistumisen jälkeen, eivätkä myöskään ole harkinneet sitä. Mahdollisesta jatkokoulutuksesta kiinnostavin vaihtoehto oli viittomakielentulkin erikoistumisopinnot, joilla voi täydentää ammattikorkeakoulututkintoaan. Myös muut lyhyempikestoiset koulutukset koettiin kiinnostaviksi. Lähes yhtä paljon kiinnostusta herätti Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelma. Vähiten kiinnostusta herätti EUMASLI- tutkinto. (mt., 47.) Koulutushalukkuuteen ja -aktiivisuuteen vaikuttaa eniten viittomakielentulkkien työn vaativuus ja mahdollisuus ammatin perustaitojen oppimiseen työtä tehdessä. Viittomakielentulkin ammattikuva ja työrooli ovat selkeitä, eikä siksi ammatissa toimimiseen välttämättä tarvita lisäkoulutusta (mt., 11, 5).

Viittomakielentulkkien ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot vastaavat yleisesti ylemmille ammattikorkeakoulututkinnoille määriteltyjä rooleja työelämässä. Tutkintojen osaamisen profilointi edistää koulutusalojen ja tutkintojen tunnettuutta. Kun tiedetään millaisista tekijöistä osaaminen koostuu, on tutkinnon suorittaneiden henkilöiden ja työelämän tarpeiden kohtaaminen varmempaa. Toisella tasolla kouluttajat, opiskelijat, työelämän edustajat sekä valmistuneet tulkit vaikuttavat yhteiskunnallisesti ja kehittävät toimialojaan omalla toiminnallaan. (mt., 7.). HUMAKin vision mukaan opiskelija on valmistuttuaan aktiivinen kansalaisyhteiskunnan kehittäjä, kielen ja kulttuurin asiantuntija sekä tulkkauksen ja viestinnän ammattilainen. Viittomakielentulkin koulutukseen on lisätty alan haasteiden mukaan erityisosaamista mm. erilaisia tulkkaus- ja kommunikaatiotapoja sekä etä- ja mobiilitulkkausopintoja. Viittomakielentulkkien ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat mahdollistaneet myös opinnot esimies- ja hallinnointitehtävissä sekä toimintaympäristöjen muutoksista. (mt., 25.)

3.2 Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelma

Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelma järjestettiin HUMAKin ja Diakonia-ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Ensimmäinen opiskelijaryhmä aloitti opiskelun koulutusohjelmassa syksyllä 2009. Viittomakielen tulkkaustoiminnan YAMK- koulutusohjelma on laajuudeltaan 90 opintopistettä ja siihen voi hakea ammattikorkeakoulutasoiset viittomakielentulkit, joilla on työkokemusta vähintään kolme vuotta. Vuonna 2009 koulutuksen aloitti 16 opiskelijaa. (Nikoskinen 2010, 27). Tutkinnon tavoitteena on antaa viittomakielentulkeille valmiuksia kehittämisen-, tutkimisen-, ja johtotehtäviin.

Viittomakielialan tulkkitoiminnan YAMK- koulutusohjelman tavoitteena on antaa viittomakielentulkeille välineitä kehittää omaa ammattitaitoaan asiantuntijuuteen sekä antaa valmiuksia kehittämisen-, tutkimus- ja johtamistehtäviin mm. korkeakouluhin, tulkkikeskuksiin ja kansalaisjärjestöihin sekä varmistaa viittomakielentulkkien koulutuksellinen tasa-arvo (Opetussuunnitelma 2009–2011, 5). Koulutusohjelman tavoitteisiin ovat vaikuttaneet työelämän tarpeet. Ammattialan muutokset (mm. lakimuutokset, kehittämishankkeet, palvelujärjestelmien keskittäminen Kelaan, laatujärjestelmät sekä etä- ja mobiilitulkkaukset) lisäävät kehittämistoiminnan vaatimustasoa ja tarvetta erikoistuneille osaajille (mt., 5).

3.3 Degree Programme in Sign Language Interpreting (EUMASLI)

Degree Programme in Sign Language Interpreting (EUMASLI) on toinen HUMAKin viittomakielentulkkien ylempi ammattikorkeakoulututkinto. HUMAK on mukana tutkinnon toteuttamisessa yhdessä skotlantilaisen Heriot-Watt Universityn sekä saksalaisen Hochschule Magdeburg-Stendalin kanssa. Koulutus alkoi tammikuussa 2009. EUMASLI- tutkinto sisältää syventäviä tulkkauksen- ja kääntämisopintoja, kansainvälistä viittomista sekä tutkimusopintoja. Tutkinto tähtää tulkin taitojen syventämiseen edellä mainituissa opinnoissa kansainvälisessä kontekstissa, siinä missä Viittomakielen tulkkaustoiminnan YAMK- tutkinto keskittyy kansalliseen kontekstiin. (Nikoskinen 28.) EUMASLI- tutkinnon tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiudet viittomakielentulkkaamisen tutkimiseen, kehittä-

miseen ja hallinnointiin. Tutkinnolla halutaan myötävaikuttaa ammattialan kehittymiseen Euroopassa. (EUMASLI, 2009.)

EUMASLI- tutkinto koostuu kolmesta opintokokonaisuudesta, joiden sisällä on erilaisia pienempiä aihealueita, moduuleja. Opintokokonaisuudet ovat: kansainväliset taidot (sisältäen mm. eri maiden työkieliä (kansalliset puhutut ja viitotut kielet) sekä kansainvälistä viittomista), ammattialan kehitystoiminta (sisältäen mm. tulkkauksen ja kääntämisen taitoja sekä taitoja ammattialan kehittämiseen) sekä tutkimukseen (sisältäen mm. tutkimusmenetelmät ja maisteritasoisen opinnäytetyön). (EUMASLI, 2009.)

3.4 Ylempien ammattikorkeakoulujen kompetenssit

Edellä esiteltyjen tutkintojen sisältö, tavoitteet ja rakenne eroavat toisistaan merkittävästi. Ylemmät ammattikorkeakoulut käyttävät osaamisalueiden määrittelyssä koulutusohjelmakohtaisia sekä kaikille yhteisiä, yleisiä kompetensseja. Kompetenssien määrittelyn tavoitteena on ollut vahvistaa kansallista yhteisymmärrystä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osaamisen ytimistä ja esittää ammattikorkeakoulututkintojen tuottamat kompetenssit myös eurooppalaisittain ymmärrettävällä tavalla (Bolognan tiellä, 29). Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit muodostavat opiskelijan ammatillisen asiantuntijuuden kehittymisen perustan, kun taas yleiset kompetenssit ovat eri koulutusohjelmille yhteisiä osaamisalueita, jotka luovat perustan työelämässä toimimiselle, yhteistyölle ja asiantuntijuuden kehittymiselle (mt., 30).

Kompetenssit tarkoittavat laajoja osaamiskokonaisuuksia, joihin sisältyvät yksilön tiedot, taidot ja asenteet. Ne kuvaavat yksilön pätevyyttä ja kykyä suoriutua ammatin työtehtävistä (Varjonen, 89). Yleisten kompetenssien suositukset ovat olleet voimassa vuodesta 2006 lähtien. Lisäksi opetussuunnitelmia ja koulutusta ollaan uudistamassa opiskelijalähtöisten ja osaamisperustaisten periaatteiden pohjalta (Auvinen 2008, 71).

Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelman kompetenssit on määritellyt koulutusohjelman opetussuunnitelmassa (opetussuunnitelma 2009–2011,

6-7), noudattaen ammattikorkeakoulujen yleisten osaamisalueiden suosituksia, mutta EUMASLI- tutkinnon kohdalla koulutusohjelmakohtaisia kompetensseja ei ole määritelty. Tulkkien ammattitaito koostuu laajasta osaamisesta. Osaamisen ytimenä on tietenkin vahva kielitaito tulkin työkielissä, eli suomen kielen ja suomalaisen viittomakielen riittävä hallinta. Muita tulkille tärkeitä taitoja ja taitoalueita ovat mm. kulttuurin tuntemus ja viestintä suomalaisen kulttuurin ja viittomakielisen yhteisön välillä, kääntämis- ja tulkkaustaidot sekä tulkkaustilanneosaaminen (Nikoskinen, 28).

Itsensä kehittämisen kompetenssiin kuuluvat mm. oman asiantuntijuuden ja osaamisen arviointi ja kehittymistarpeen määrittely sekä oman (ammattillisen) toiminnan kehittäminen. Itsensä kehittämisen kompetensseihin sisällytin ammattiin kuuluvat perustaidot, kuten kieli-, tulkkaus-, ja kääntämistaidot.

Kansainvälisyysosaamisen kompetenssiin kuuluvat mm. kansainvälisessä työ- ja toimintaympäristössä toimiminen, oman alan kansainvälisen tiedon ja osaamisen soveltaminen sekä vieraiden kielten hallinta. Aineiston luokittelussa olen sisällyttänyt vieraat kielet ammatillisten kielten tavoitteiksi, jolloin ne kuuluvat itsensä kehittämisen kompetenssiin.

Eettisen osaamisen kompetenssiin kuuluvat mm. alan ammattieettisten periaatteiden ja arvoperustan soveltaminen, vastuullisuus toiminnassa sekä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan huomioiminen toiminnassaan. Viittomakielentulkkien ammatinkuvaan kompetenssit sopivat sellaisenaan.

Kehittämistoiminnan osaamisen kompetenssiin kuuluvat mm. uuden tiedon luominen, oman alan ja lähialojen ammatillisen tiedon hankinta ja käsittely, tutkimus- ja kehittämistoiminnan osaaminen, luova ja innovatiivinen ongelmanratkaisutaito sekä projektitaidot. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kohdalla kehittämistoiminnan osaamisen kompetenssiin korostuu johtuen tutkintojen roolista ammattialoillaan.

Organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen kompetenssiin kuuluvat mm. yhteiskunnallisen vaikuttamisen osaaminen, työyhteisön toiminnan arviointi ja kehittäminen muutostilanteissa sekä oman ammattialan laaja-alaisen tiedon omaksumi-

nen ja hahmottaminen. Kuten kehittämistoiminnan osaaminen, myös organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen korostuu ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa.

Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen kompetenssiin kuuluvat mm. ammatillisten verkostojen luominen ja organisointi sekä toisten kuunteleminen ja asioiden kirjallisen, suullisen ja visuaalisen esittäminen kohderyhmille. (Bolognan tiellä. 58.). Esimerkiksi vuorovaikutusosaaminen viittomakielisessä yhteisössä kuuluisi ennemminkin itsensä kehittämisen kompetenssiin kuin viestintä- ja vuorovaikutusosaamiseen.

3.5 Kompetenssien suhde ammatilliseen kasvuun ja asiantuntijuuteen

Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit korostavat asiantuntijuutta ja ammatillista kasvua. Useat yleiset kompetenssit arvottavat mm. itseohjautuvuutta ja koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit sinällään kuvaavat asiantuntijuuden ja ammatillisuuden perustaa.

Ruohotien (2003, 4-11) mukaan ammatillinen kasvu on jatkuva oppimisprosessi, jossa jatkuva kehittyminen ja sen hallinta, työnlaadun arviointi ja kehittäminen sekä ammatillinen itsetuntemus muodostavat asiantuntijuuden. Oman asiantuntijuuden reflektointi on keskeinen asia ammatillisessa kasvussa.

Ammatillinen kasvu jatkuu läpi koko elämän. Ammatillinen kasvu on itsensä kehittämistä, työhön sitoutumista sekä työpersoonan ja – identiteetin jatkuvaa reflektointia. Wallinin (2009, 1) mukaan yksilön kasvua ohjaavat eettiset valinnat, henkinen kasvu, tunteet ja reflektio. Hännisen (2006, 192) mukaan voimaantuminen on vahva vaikuttaja ammatillisessa kasvussa, eräänlaisena sosiaalisena prosessina, jolloin yksilön ammatti-identiteetti selkeytyy vuorovaikutteisessa ja kasvua tukevassa työyhteisössä.

Nykymaailmassa työelämän haasteet vaikuttavat vahvasti sekä työnsisällön jatkuvaan muutokseen ja kehitykseen että työntekijän jatkuvaan ammatillisen kasvun ja asiantuntijuuden vaatimuksiin. Muutokset työtehtävissä tai organisaatio-

tion rakenteessa vaativat uuden tiedon ja taidon hankintaa, ja myös teknologiset muutokset asettavat omat vaatimuksensa yksilön osaamisen kehittämiseksi (Eteläpelto, Vähäsantanen 2006, 27; Ruohotie 2000, 49–50). Kasvun ja muutoksen korostuminen näkyy myös asiantuntijuuden määrittelyssä, Wallinin mukaan (2009. 4) vastuunotto, motivaatio sekä ammatinhallinta ja itsesäätelytaidot kuuluvat asiantuntijuuteen. Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit korostavat ammatinhallinnan kykyjä sekä itsesäätelyä.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että keskitytään pieneen määrän tapauksia ja niitä analysoidaan mahdollisimman perusteellisesti (Eskola & Suoranta, 1998, 18). Laadullisessa tutkimuksessa korostuu tutkimuksen luonne kokonaisvaltaisena tiedonhankintana, jossa aineisto hankitaan luonnollisista tilanteista, kuten suoraan tutkijan havainnoista sekä tutkittavien kanssa käydyistä keskusteluista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 160). Tässä luvussa esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmät.

4.1 Teemahaastattelun käyttö tutkimuksen toteutuksessa

Käytin opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua, sillä tahdoin antaa haastateltaville mahdollisuuden ilmaista ajatuksiaan mahdollisimman laajasti ja vapaasti. Teemahaastattelun vapaus antoi haastateltaville mahdollisuuden viedä keskustelua haluamalleen suunnalle, omiin ammatillisiin tavoitteisiinsa.

Teemahaastattelu on yksi tutkimushaastattelun muoto, jossa haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelussa korostuu etenkin ihmisten omat tulkinnat asioista sekä heidän asioilleen antamat merkitykset, jotka muodostuvat vuorovaikutuksessa (Hirsjärvi, Hurme, 48). Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet tai teema-alueet. Niiden avulla pyritään saamaan vastaukset tutkimusongelmiin. Teemahaastattelussa

haastattelun aihepiirit, teema-alueet, ovat kaikille haastateltaville samanlaiset. Kysymykset ja kysymysten muodot voivat siis vaihdella eri haastateltavien välillä, mukautuen jokaisen haastattelutilanteen tarpeeseen. (mt., s 48.)

4.2 Haastattelun teema-alueiden määrittely

Haastattelurunkoa laatiessa teemahaastattelussa ei luoda yksityiskohtaista kysymysluetteloa vaan teema-alueuettelo. Tällöin teema-alueet kuvaavat tutkittavan aiheen tutkimustietoon liittyviä luokkia (mt., 65–66). Esimerkiksi opinnäyteytössäni olen hyödyntänyt viittomakielentulkin osaamisprofiilia (Esiteitys koulutuksen laatuyksiköksi 2008, 10) sekä Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelman osaamisprofiilia ja kompetensseja (Opetussuunnitelma 2009–2011, 8) teemahaastattelurungon (liite 1) tekemisessä. Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK- tutkinnon opetussuunnitelman kompetenssit sekä EUMASLI-tutkinnon opintoalueiden sisällöt antoivat riittävästi tietoa, että haastattelurungon pystyi muodostamaan vastaamaan kumpaakin tutkintoa. Yksinkertaistaen ero oli kansainvälisyyden korostuminen EUMASLI-koulutusohjelmassa ja hallinnoinnin korostuminen Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK-koulutusohjelmassa. Haastattelujen teemojen kohdalla kumpikaan piirre ei korostu, vaan itse haastattelutilanteessa aiheeseen pystyttiin syventymään tarkentavien kysymysten kautta.

4.3 Teemahaastattelun toteutus

Käytännössä jokainen viittomakielentulkki-ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelija kokee opiskelun erilaisena, ja näitä eroja voi selventää teemahaastattelulla. Haastattelutilanteessa teema-alueita tarkennetaan kysymyksillä. Tarkennuksia voi tehdä ja tekikin sekä haastateltava että haastattelija. Tutkittavan aiheen piirteet riippuvat tutkittavan kokemuksista, ja siksi laatimani teema-alueet olivat mahdollisimman väljiä. Haastateltavan kokemus tutkittavasta aiheesta tuli esiin tarkennuksien, vastausten sekä etenkin haastateltavan oman panoksen avulla.

Jokaisen teema-alueen kohdalla etenin laajoista kysymyksistä täsmällisempiin ja rajatumpiin kysymyksiin. Pintapuolisten kysymysten jälkeen syvensin kysymykseni edellisten vastausten perusteella. Usein haastateltava siirtyi jo hyvin syvälliselle tasolle teemassa, vaikka itse haastattelijana vasta pohjustin jatkoa. Hirsjärven ja Hurmeen (2006 105–112) haastattelija voi esittää myös suoria kysymyksiä, kun teema-alueesta halutaan vahvistaa haastateltavan spontaanisti luoma vastaus aiheesta. Vastauksen vahvistuksen kohdalla annoin haastateltavalle mahdollisuuden korjata kertomaansa tai vahvistaa jo kerrottu mielipide, jota pidin tärkeänä, tai josta keskustelua halusin viedä vielä syvemmälle.

Esimerkiksi haastatteluissa haastattelurungon mukaisissa kysymyksissä haastateltavat siirtyivät nopeasti tulkaustoiminnan ja palvelurakenteet alueelliseen tilanteeseen, jolloin keskustelua oli helppo jatkaa syvemmälle aiheeseen taikka siitä nouseviin uusiin aiheisiin. Teemahaastattelurunko oli hyvä apuväline, johon saattoi turvautua, jos keskustelua oli vaikea jatkaa jonkun tietyn osaamisalueen yksityiskohtaisen käsittelyn jälkeen yleisemmällä tasolla.

4.4 Haastatteluaineiston luokittelu

Teemahaastattelun avulla kerätty aineisto on yleensä runsas, ja mitä syvemmän dialogiin haastattelija ja haastateltava ovat päässeet, sitä laajempaa on kertynyt materiaali. Analyysitapaa on syytä pohtia jo aineiston keräämisvaiheessa. Jos analyysitapa on mietitty etukäteen, sitä voidaan käyttää haastattelun ja litteroinnin (aineiston purkamisen) ohjenuorana. (mt., 135).

Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelman osaamisalueen kuvaus kuvasi monipuolisesti viittomakielentulkkiensa osaamista, joten valitsin sen teemahaastattelujen luokittelun purkulomakkeen (liite 2) pohjaksi. Aineiston analyysin osalta irtauduin siitä, ja luokittelin aineiston ammattikorkeakoulujen yleisten kompetenssien mukaisesti. Tällä tavalla aineiston analyysin kohdalla ei aineistoa tarvinnut käsitellä monimutkaisesti pakottamalla molemmat tutkinnot Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK – koulutusohjelman kompetensseihin. Opinnäytetyön tulokset ovat myös helppokäyttöisempiä, kun molempien tutkin-

tojen osuus käsitellään käyttäen yleisiin kompetensseihin pohjautuvaa luokittelua. Luokitteluni on esitelty luvussa viisi.

4.5 Haastatteluaineiston analyysi

Haastatteluaineiston analyysissä käytin teoriaohjaavaa analyysitapaa, sillä käyttämäni luokittelu pohjautui ammattikorkeakoulujen yleisiin kompetensseihin. Hirsjärvi ja Hurme (2008, 145) jakavat analyysin nelivaiheiseksi prosessiksi. Prosessin vaiheet ovat kuvailu, luokittelu, yhdistely ja tulkinta. Heidän mukaansa analyysissä ensimmäisessä vaiheessa, kuvailussa, kohteiden ominaisuuksia pyritään kartoittamaan. Haastatteluaineiston kuunteleminen ja litterointi kuvaa analyysin kuvailuvaihetta. Kuvailusta edetään luokitteluun, jossa luodaan pohja jolla haastatteluaineistoa voidaan tulkita ja tiivistää (mt., 147). Yhdistelyssä saatuja luokkia tarkastellaan uudelleen ja niputetaan kokonaisuuksiksi, opinnäytetyöni kohdalla yleisten kompetenssien mukaisesti. Aineiston tulkinta on analyysiprosessin viimeinen vaihe, johon voi tutustua opinnäytetyöni tuloksissa luvussa kuusi.

Haastatteluaineiston analyysi ei teoriaohjautuvuudestaan huolimatta ollut helppo tehtävä. Yleisten kompetenssien suositukset (Bolognan tiellä, 54) antavat tavan määritellä koulutusohjelmakohtaisia kompetensseja, ja analyysissäni tavoitteiden sijoittaminen kompetensseihin vaati tulkintaa yleisten kompetenssien kohdalla haastateltavien tavoitteissa.

Analyysin kuvailuvaiheessa (materiaalin kuuntelu ja litterointi) purin aineistoa purkulomakkeeseen (liite 2), johon tein suoraan raakalitteroinnin sen mukaisesti, mitä aihealuetta kulloisessakin löydöksessä käsiteltiin. Kuvailuvaihe kääntyi raakalitteroinnin jälkeen luokitteluksi, jossa lyhensin aineiston litterointia ja pohdin, sopiiko purkulomakkeen luokittelu sellaisenaan aineiston luokitteluksi. Usein sama aineisto sopi muutamaan luokkaan purkulomakkeesta, eli käsitteli samaa tavoitetta eri näkökulmista, jolloin luokkia ja aineistoa joutui yhdistelemään. Vaikka esitän aineiston tulkinnan tulevan esiin pohdinnassa luvussa kuusi, tarvittiin sopivan luokittelun tekemiseen tulkintaa jo tässä vaiheessa, johtuen ammattikorkeakoulujen yleisten kompetenssien luonteesta.

Yleiset kompetenssit koostuvat kuudesta osiosta: itsensä kehittämisestä, kansainvälisyysosaamisesta, eettisestä osaamisesta, kehittämistoiminnan osaamisesta, organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisesta sekä viestintä- ja vuorovaikutusosaamisesta. Kompetensseittain käydyt ammatilliset tavoitteet löytyvät kappaleesta viisi.

5 TUTKIMUSTULOKSET KOMPETENSSEITTAINITTAIN

Haastateltavien ammatilliset tavoitteet ovat: ammattikielten taidot (puhuttu ja kirjoitettu suomen kieli, puhuttu ja kirjoitettu englannin kieli, suomalainen viittomakieli), esimiestaidot, tutkimus- ja kehittämistaidot, tulkkaus-, ja kääntämistaidot, alueellinen kehittäminen, kansainvälisyystaidot, jatkokouluttautuminen sekä palvelurakenteen tuntemus. Aineistossa esiin tulleet opiskelijoiden ammatilliset tavoitteet luokittelin edellä mainittuihin kuuteen luokkaan, kompetenssiin. Esimerkiksi tulkkaus- ja kääntämistaidot kuuluvat tämän jaottelun mukaan itsensä kehittämisen kompetenssiin, sillä kyseiseen kompetenssiin kuuluvat asiantuntemus sekä ammatillinen osaaminen, tässä tapauksessa ammatin perustaidot kuten tulkkaustaito ja kielitaito.

Tässä kappaleessa esittelen tutkimustulokset kompetensseittain. Aineiston kuvaamiseksi kompetenssien ammatillisten tavoitteiden lisäksi esitän sitaatteja. Sitaatteja on tiivistetty ja selvennetty tarvittaessa ja osaan on lisätty suluissa keskustelun aihe, jotta sitaatit olisivat ymmärrettäviä. Haastateltavina oli yksi EUMASLI- koulutusohjelman suomalainen opiskelija sekä kaksi Viittomakielen tulkkaustoiminnan YAMK- koulutusohjelman opiskelijaa, jotka ovat lyhennetty sitaateissa YAMK- opiskelijoiksi.

5.1 Itsensä kehittäminen

Itsensä kehittämisen kompetenssin ammatillisina tavoitteita haastateltavilla olivat työkielten hallinta, tulkkaus- ja kääntämistaitojen kehittäminen sekä alakohdainen jatkokouluttautuminen. Itsensä kehittämisen kompetenssin ammatillisia tavoitteita oli kaikilla haastateltavilla.

Työkielten osalta haastateltavat ilmaisivat tavoitteinaan sekä puhutun ja kirjoitetun suomen- ja englanninkielen sekä suomalaisen viittomakielen. Kansainvälinen viittominen ja saksalainen sekä brittiläinen viittomakieli eivät korostuneet, mutta kansainvälisellä viittomisella oli mielenkiintoinen yhteys suomalaiseen viittomakieleen.

Lyhyet kurssit saksalaisesta ja brittiläisestä viittomakielestä oli tarkoitettu eri maiden viittomakielen ”raapaisuun”. Siten ymmärretään paremmin, mitä ihmiset painottavat kansainvälisessä viittomisessa. Jokainen viittoja perustaa kaiken viittomisena omaan kansalliseen viittomakieleen. Kuulostaa hullulta, että haluan kehittää suomalaisen viittomakielen taitojani, mutta jollakin tavalla opinnot kansainvälisessä viittomisessa muuttavat käsitystä oman maan viittomakielen käyttämisestä. Koska kansainvälisessä viittomisessa pitää käyttää niin paljon päätään, että saa ihmisen oikeasti ymmärtämään asian. Kansainvälisessä viittomisessa on mukana vahvasti ilmeet ja paikannus, ja miten se vaikuttaa omaan viittomakieleen on vaikea selittää. Suomalaisen viittomakielen alkaa nähdä hieman eri valossa, ja niiden muiden kielten miettiminen vaikuttaa suomalaisen viittomakielen tulkkaustaitoon. Kuulostaa hullulta, mutta viime aikoina on ollut erilainen tunne tehdä töitä. Jotkut tilanteet tuntuvat helpommilta kuin aiemmin, tuntuu, että ymmärrän asiakkaita paljon paremmin kuin aiemmin. (EUMASLI-opiskelija)

Samankaltaisesti kansainväliseen viittomiseen sekä muihin kansallisiin viittomakielisiin perehtyminen ei olekaan merkki tavoitteista kansainväliseen toimintaympäristöön, vaan eräänlainen tapa kielen, tässä tapauksessa suomalaisen viittomakielen, syvällisempään ymmärtämiseen.

Haastateltavien ammatilliset tavoitteet juuri työkielissä vaikuttivat vahvasti sekä haastateltavien jatkokouluttautumispäätökseen että valintaan siitä, minkälaiseen jatkokoulutukseen he hakeutuivat. Etenkin opetuksessa käytetty kieli vaikutti opiskeluvallintaan.

Sillä ajatuksella lähdin opiskelemaan myös, että halusin englantiani kehittää. Tuollahan on pakko lukea, keskustella ja tehdä englanniksi kaikki opiskeluun liittyvä. (EUMASLI -opiskelija)

Suomalaisen viittomakielen tärkeäksi ammatilliseksi tavoitteeksi määritteli haastatelluista kaksi, kun taas yhdellä se ei korostunut ammatillisena tavoitteena. Tällöinkin haastateltava ilmaisi ammatillisten tavoitteidensa keskittyvän ylemmistä tutkinnoista saataviin muihin taitoihin, ja että viittomakielentaidossa on aina kehitettävää. Haastatellut YAMK- tutkinnon opiskelijat pitivät kieliopintoja etenkin suomalaisen viittomakielen osalta tarpeellisina, mutta totesivat niiden olevan tutkinnon tavoitteiden ulkopuolella. Osaltaan tätä pidettiin hyvänä, osaltaan niitä kaivattiin.

No sitten kun tämä ylempi ammattikorkeakoulututkinto on valmis, niin minä ihan oikeasti haluaisin opiskella lisää viittomakieltä ja tulkkausta, että olisin parempi siinä työssä johon aikoinaan olen valmistunut. (YAMK-opiskelija)

Kääntämisen ja tulkkauksen taidoissa korostui suomen ja suomalaisen viittomakielen välinen kääntäminen ja tulkkaus, mutta haastateltavan EUMASLI-opiskelijan tavoitteena oli myös tulkkaus englanniksi. Tosin hänelläkin tavoitteiden painoarvo kallistui enemmän kansallisiin työkieliin.

Jo muunnon aikana kun olin vaihdossa, oli silloinen tavoitteeni kehittää kielitaitoani, jotta voisin myöhemmin päästä vaikeampiin tilanteisiin tulkkaamaan...siihen arkityön lisäksi minua on kiinnostanut kolmen kielen pyöritys (tulkkaustilanteessa). (EUMASLI- opiskelija)

Kuten Nikoskinen (2010, 51) toteaa, työssäkäynti etenkin juuri valmistuneiden tulkkien osalta on tehokasta oppimista kieli- ja tulkkaustaitojen osalta. Haastateluaineisto tukee tätä näkemystä myös haastateltavien, jo työssä pidempään olleiden tulkkien osalta. Onkin huomattava, että haastateltavat ovat määritelleet omat tavoitteensa tarkasti niihin seikkoihin, joita uskovat voivansa kehittää valitsemissaan viittomakielentulkkien ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa.

En tiedä onko niihin (tulkkaus- ja kieliopinnoille) tarvetta (tutkinnossa), kylähän minulla ainakin henkilökohtaisesti tarvetta tulkkaustaidon kehittämiseen, enkä olo natiivikielenkäyttäjää, mutta tässä tutkinnossa en lähtenyt edes tähtäämään siihen... Eikä se tämän koulutuksen tehtävä olekaan,

mikä on hyvä asia. Voin itse työssäni kehittää taitojani ja halutessani kehittää sitä hakeutumalla juuri sen pariin!” (YAMK-opiskelija)

Toisaalta tämä voidaan nähdä niin, että tulkkaus- ja kielitaidot ovat taitoja, joiden kehittämiseen menee huomattavasti enemmän aikaa, jolloin tutkintokohtaisesti muita tavoitteita on helpompi määritellä sillä niiden saavuttaminen saattaa olla ajallisesti nopeampaa. Esimerkiksi tavoitteet organisaatio-osaamisen kompetenssissa ovat hyviä esimerkkejä tutkinnon aikana saavutettavista tavoitteista. EUMASLI -opiskelijan osalta myös englanninkielen tulkkaus oli tavoitteena, muttei yhtä painokkaasti kuin kansalliset kielet.

Englanninkielen kehittäminen ilman muuta, se on tärkein tai toiseksi tärkein tavoite, en tiedä kumpi on tärkeämpi. Se, että oma suomalainen viittomakieli kehittyä ja saa siihen näkökulmia, vai se että englanninkieli kehittyä. Koska jos Englanti kehittyä ja vahvistuu enemmän, voi tehdä sitä keikkaa jossa tarvitsee Englantia ja suomalaista viittomakieltä” (EUMASLI-opiskelija)

Yleinen halukkuus jatkokouluttautumiseen oli yksi jokaisen opiskelijan mainitsemasta syystä hakeutua viittomakielentulkkiin ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin. Ammatillisesta näkökulmasta sopivaa jatkotutkintoa ei ole vielä ollut.

Meitä on niin spesifi ryhmä valikoitunut opiskelemaan. Monella opiskelijalla on selkeä tavoite miksi he ovat tulleet tänne! Minulla on monta vuotta sitten kirjoitettuna ylös, että tällaisinkin on tulossa! Ja että tutkinto on työelämälähtöistä! (YAMK-opiskelija)

Viittomakielentulkkiin ylempät ammattikorkeakoulututkinnot avaavat haastatteluvien näkökulmasta mahdollisuudet alakohtaiselle jatkokouluttautumiselle. Tutkinnot ovat myös lähestyttävämpiä kuin yliopistotutkinnot johtuen monimuotoopiskelusta. Haastattelujen perusteella esimerkiksi opiskelu kiinnostusta herättävässä Jyväskylän Yliopiston viittomakielen maisteritutkinnossa olisi hankalampaa järjestää kuin viittomakielentulkkiin ylempät ammattikorkeakoulututkinnot.

Olen joskus miettinyt niitä maisterinpitoja, mutta siinä on pitkälti se käytännön järjestelyn kysymys tässä iässä, tässä työtilanteessa, sinne asti kulkeminen ja opiskelu. (EUMASLI- opiskelija)

Muita yliopisto-opintoja on harkittu, ja osa haastatelluista onkin suorittanut esim. kasvatustieteiden opintoja. Ammatillisesti siitä ei ole kuitenkaan koettu kovinkaan hyödylliseksi, eikä opintojen jatkamista aiemmissa yliopisto-opinnoissa tuottaisi alakohtaista hyötyä.

Yleistä jatkokoulutushalukkuutta tukee juurikin tutkintojen alakohtaisuus ja ajan-kohtaisuus. Alakohtaisuuden korostuminen on ymmärrettävää. Etenkin ammat-
tiin liittyvä täydennys- tai lisäkoulutus kiinnostaa yleisesti viittomakielentulkkveja (Nikoskinen 2010, 45–46), eikä aiempaa jatkokoulutusväylää puhtaasti viitto-
makielentulkeille ole ollut.

*Ylempi ammattikorkeakoulututkinto kiinnostaa, koska se on meiltä puuttu-
nut pitkää. Minusta on koko ajan tuntunut siltä, että pitäisi opiskella ylempi
tutkinto. Olen miettinyt, että mistä sen teen? En usko, että olisin mennyt
vaan YAMKiin jos se olisi ollut ainoa vaihtoehto. Ehkä siksi että mikä sisäl-
tö siellä on, kun tässä on Saksa ja Skotlanti mukana, niin tästä saisi
enemmän sisältöä kuin siitä. (EUMASLI-opiskelija)*

Alakohtaisuus korostui YAMK- opiskelijoiden osalta etenkin organisaatio- ja ke-
hittämistoiminnan osaamisessa. EUMASLI- opiskelijan työkielet ja kansainväli-
nen oppimisympäristö korostuivat ammatillisena tavoitteena huomattavasti
enemmän kuin esimerkiksi kehittämistoiminta.

Ammatillisen jatkokoulutautumisen määrittely ammatilliseksi tavoitteeksi perus-
tuu haastateltavien tietoiseen itsensä kehittämisen järjestelmälliseen ja tavoit-
teelliseen toimintaan. Haastattelijat mainitsevat, ettei perustyö tuo välttämättä
enää uutta tietoa heille, tai että tutkintojen kautta he uskovat saavansa taitoja,
joita työssä ei voi oppia ainakaan yhtä laajasti tai nopeasti.

*Minun tavoitteeni työelämässä lähtevät siitä, että minun pitäisi opiskella li-
sää, jotta voisin siinä työssä kehittyä lisää. Minä en usko enää että pystyi-
sin ihan järjestyttävän paljon kehittymään pelkillä tai pelkällä tulkkauskeikko-
jen tekemisellä. Minusta tuntuu, että se tie on tässä jo käyty. (YAMK-
opiskelija)*

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisen tavoite korostuu vahvasti, jopa itseisarvona eikä vain menetelmänä saada tarvittavat taidot. Haastattelujen perusteella voidaan olettaa että haastateltavat uskovat tutkinnon olevan myös tapa, jolla oma tietotaito saa käsiteltävän, julkisesti pätevän muodon.

5.2 Kansainvälisyysosaaminen

Kansainvälisyysosaaminen korostui EUMASLI- opiskelijan ammatillisissa tavoitteissa. Molempien viittomakielentulkkien ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijat ilmaisivat selvän jaon suhteestaan kansainvälisyyteen ja omiin koulutusohjelmiinsa, eikä YAMK- tutkinnon opiskelijat pitäneet kansainvälistä toimintaympäristöä houkuttelevana. EUMASLI- opiskelijan osalta oppimisympäristö, jossa oli pidemmän tutkimukselliset perinteet ja ammattikielten osalta tavoitteeseen sopiva opetuskieli, oli kiinnostava. Kuitenkaan kansainvälisyysosaaminen ei ilmennyt ammatillisena tavoitteena, vaan menetelmänä kielitaidon tavoitteiden saavuttamisena.

5.3 Kehittämistoiminnan osaaminen

Kehittämistoiminnan kompetenssin ammatillisina tavoitteina haastattelijat mainitsivat sekä yleisen ammattialan kehittämishalun sekä opinnäytetyön ammattialan kehitystehtävänä. Yleinen alan kehittämishalu oli tavoitteena YAMK- tutkinnon opiskelijoilla.

Haastatelluista kukaan ei tällä hetkellä toimi esimiesasemassa, mutta heille työyhteisön kehittäminen on tärkeää. Esimerkiksi kaikki tieto, mitä opiskellessa saadaan, jaetaan oman työyhteisön kanssa paikallisesti.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ja siihen sisältyvän opinnäytetyön yleiset tavoitteet on määritelty valtio-neuvoston asetuksessa ammattikorkeakouluita seuraavalla tavalla ”Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa kykyä

soveltaa tutkimustietoa ja käyttää valittuja menetelmiä työelämän ongelmien erittelyyn ja ratkaisemiseen sekä valmiutta itsenäiseen vaativaan asiantuntijatyöhön” (Asetus ammattikorkeakouluista 2005/423). Asetuksen mukaan tutkimuksessa korostuvat mm. työelämän kehittämisen edellyttämät laajat ja syväiset tiedot asianomaiselta alalta sekä tarvittavat teoreettiset tiedot asianomaisen alan vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten sekä syvälinen kuva asianomaisesta alasta, asemasta työelämässä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä valmius asianomaisen alan tutkimustiedon ja ammattikäytäntöjen kehityksen seuraamiseen ja erittelyyn (Asetus ammattikorkeakouluista 2005/423). Asetus ammattikorkeakouluista määrittelee opinnäytetyön tavoitteeksi kehittää ja osoittaa kykyä soveltaa tutkimustietoa ja käyttää valittuja menetelmiä työelämän ongelmien erittelyyn ja ratkaisemiseen sekä valmiutta itsenäiseen vaativaan asiantuntijatyöhön.

Nimenomaan olen tekemässä päättötyön eli kehittämistehtävän, meidän työyhteisölle. Tarve työlleni eli itsearviointilomakkeelle ja paritulkkauksen palautelomakkeelle ovat suoraan tulossa työyhteisössä. (YAMK- opiskelija)

Haastateltavien kehittämistoiminnan kompetenssin tavoitteina esiintyi vahvasti opinnäytetyön tekeminen kehitystehtävänä. Haastateltavista yhdellä oli jo aihe opinnäytetyöhönsä, jota hän teki alueellisesti omalle työyhteisölleen. Kaikki haastateltavat pyrkivät tekemään opinnäytetyönsä työelämälähtöisesti. Haastatellut nostivat esille myös kiinnostavia aiheita, jotka kokivat ajankohtaisiksi tai ammattialalla tärkeiksi, kuten esimerkiksi tulkkauksen ja tulkkauspalvelun laadunarviointi.

Mitä minä lähtisin kehittämään, niin laadunarviointi olisi hirveän mielenkiintoista! Tutkisi tulkkauspalvelun ja tulkkauksen laatua. Siinä olisi saraa! Kuka nyt määrittäisi koko asian? Laatua on käsitelty, ja joka kerta se on kuin saippuaa, että se lipeää aina. Kukaan ei osaa määrittellä sitä tai oikeastaan edes halua. Se on niin laaja-alainen ja moninäkökulmainen asia, siksi sen määrittely on hirveän vaikeata. Jostain on aloitettava ja jotenkin on pakko määrittellä laatu, että sitä voisi mitata ja käsitellä. Ottaisi itse sen riskin ja maalaisi laadun jonkin väriseksi. Kestäisi sen, että muut kritisoi, ettei sitä noin voi katsoa! (YAMK -opiskelija)

Kehittämistoiminnan halu siis kiteytyy lyhyellä aikavälillä niihin mahdollisuuksiin, mitä opinnäytetyössä nähdään. Haastateltavien esittämät mahdolliset opinnäytetyöaiheet ovat joko ajankohtaisia tai ammattialalle tärkeitä taikka työyhteisöstä, työelämästä lähtöisin. Pidemmälle aikavälille sijoittuvia ammatillisia tavoitteita kuvaa enemmänkin organisaatio- ja yhteiskuntaosaamiseen sekä kielitaitoon liittyvät tavoitteet, vaikka kehittämistoiminnan voidaan ajatella olevan pitkäkestoinen prosessi siinä missä kielitaidon tai asiantuntijuuden kehittäminen yksilön kannalta.

5.4 Organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen

Haastateltavien organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen kompetenssin tavoitteita olivat palvelurakenteen asiantuntijuus, ajankohtainen tietotaito ja esimiestaidot. Aineiston perusteella tässä kohtaa haastateltavien tavoitteet eriytyivät tutkintojen mukaan: asiantuntijuus ja esimiestaidot korostuivat YAMK- tutkinnon opiskelijoilla.

Asiantuntijuus tulkkaukspalvelurakenteesta sekä tutkinnon tuomat valmiudet asiantuntijuuteen esim. hanke- ja projektityöskentelyssä olivat haastatelluille tärkeä tavoite. Haastattelujen mukaan opiskelijat pitävät tutkinnosta saamillaan pätevyyksillä mahdollisena hankkiutua tavoittelemiinsa tehtäviin.

En lähtenyt opiskelemaan sen takia, että pääsisin mihinkään johtoasemaan. Se ei minua nyt sinänsä hirveästi kiinnosta, mutta olen esimerkiksi kiinnostunut projekteista tai hankkeista, että jos tuo meidän työyhteisö ei niitä tarjoa niin pystyisin tekemään sitä työtä jossain muualla. (YAMK-opiskelija)

Asiantuntijuutta haastateltavilla on ennestään jo olemassa. He ilmaisivat työkokemuksensa olevan laajaa ja tutkinnon suorittaminen on yksi tapa saada tunnistusta tietotaidolleen, virallistaa jo olemassa oleva asiantuntijuus. Tutkinnon aikana on mahdollisuus myös pysähtyä pohtimaan omia taitojaan, ja tämän reflektoinnin pohjalta voi muodostaa uusia tavoitteita oppimiselle ja asiantuntijuuden syventämiselle. Tutkinto siis antaa valmiuksia itseohjautuvalle asiantunti-

juudelle, jota ollaan valmiita refleктоimaan ja syventämään niiden taitojen osalta, joita ei vielä ole omaksuttu.

Meidän omalla työkokemuksella ja jo karttuneella tietotaidolla ja sen ylöskirjaamisella, niin se (ylempi ammattikorkeakoulututkinto) on siinä jo! Saa daan virallisuus meidän omille taidoille.. Minäkin tiedän jo aika hyvin asioista. Työkokemus on kartuttanut tietojani ja taitojani. Olen oppinut asioita, mutta aiemmin kuvittelin tulini koulutusohjelmaan oppimaan, mutta olenkin oppinut jo..tämä koulutus vastaa minun tarpeisiin, ja ainakin se ohjaa minua etsimään tietoa, jota en täältä saa. Saan sen tarvittaessa jostain muualta. Tutkinto vastaa tarpeitani ja minähän laitan sen vastaamaan! Kun joutuu pohtimaan asioita monelta kantilta ja joutuu jäsentelemään niitä asioita paperille, se on hyvä juttu! (YAMK-opiskelija)

Ajankohtainen tietotaito oli yhteneväinen tavoite kaikilla haastatelluilla. Toisaalta pian tapahtuva ammattialan läpikäymä muutos (vuoden 2010 syyskuun alusta tulkkipalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta valtiolle Kelan alaisuuteen) vaikuttaa ajankohtaisen tiedon suureen tarpeeseen ja korostumiseen tavoitteena.

Muutos on tehnyt tästä mielenkiintoisemman, kun on voinut kyseenalais taa sitä (palvelurakennetta) ja toimijoita suhteessa muutokseen.(YAMK-opiskelija)

Organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen kompetenssiin kuuluu myös palvelurakenteen tuntemus. Se esiintyi YAMK -tutkinnon haastateltavilla ammatillisena tavoitteena, kun taas EUMASLI- opiskelijan asiantuntijuus kansallisen tason hankkeista ja projekteista laajeni kansainvälisessä ympäristössä perehtyessä Saksan ja Skotlannin vastaaviin projekteihin mm. tulkkauksen saralla.

Kyllä se, että lähijakso on kerran kuussa, on tosi kiva tulla tänne ja tavata pitkään alalla toimineita tulkkeja kuukausittain ja vaihtaa ajatuksia, ja hienointa on ollut kun on kerrankin ajan hermolla! Näissä asioissa, kun itse asuu pohjoisesta, ja tämä Helsinki on se pääkallopaikka, jossa ihmiset saa tosi nopeasti tietää asiat. Meille tulee viiveellä tuonne pohjoisempaan, ja nyt kuulen kaikki uutiset samantein! (YAMK – opiskelija)

Ottaen huomioon palvelurakenteen muutokset ammattialalla, on ymmärrettävää että juuri ajankohtainen tieto korostuu opiskelijoiden tavoitteissa. Sekä viittoma-

kielentulkkien että asiakkaiden näkökulmasta ajankohtainen tietämys palvelurakenteen muutoksesta nähdään asiantuntijuutena. Haastatteluissa asiaa pohdittiin mm. niin, ettei palvelurakenteen muutosta syvällisesti pohdi kuin tulkkaustryitysten johtoporras tulkkaukspalvelujen kilpailutuksen tähden, silloinkin taloudellisesta ja tuotannollisesta näkökulmasta. Asiantuntijuus syntyy juurikin syvällisemmästä tarkastelusta ja jopa kritiikistä nykyistä palvelurakennetta kohtaan, jossa irtaudutaan yritys- ja tulkkikohtaisesta näkökulmasta.

Toisaalta YAMK- tutkinnon haastateltavat olivat hallinnointi-, ja kehityssuuntautuneita, ja juuri ammattialan toimijoihin sekä yleisiin toimintatapoihin palvelurakenteen muutokset vaikuttavat. On kuitenkin huomioitava, ettei haastateltavat toimineet johtamis- tai kehittämistehtävissä haastattelun aikana, joten heidän näkökulmaansa tuskin vaikuttivat heidän asemansa palvelujärjestelmässä.

Haastateltavat olivat tyytyväisiä palvelurakenteen ja sen muutoksen syvälliseen läpikäyntiin opiskelujen kontaktijaksoilla, lähinnä johtuen niiden ajankohtaisuudesta ja palvelurakenteen muutoksen tuntemuksen vaikutuksesta asiantuntijuuteen. Kuitenkaan käsitellyt aiheet eivät haastateltavien mielestä tule olemaan niin keskeisiä esimerkiksi seuraavia viittomakielentulkkien ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijoiden kannalta.

Me olemme käyneet läpi hyvin tarkasti ajankohtaisia asioita, esimerkiksi kaikki nämä Kelan kilpailutusasiat ja siihen liittyvät lakiasia. Kaikki tieto, jonka olemme saaneet, on ollut todella ajankohtaista. Jatkossa se tuskin voi olla niin ajankohtaista (koulutusohjelmassa), ymmärrän sen. Meillä on ollut mm. Kelasta lakimiehet luennoimassa, ja luennot ovat olleet hyviä. Olen tyytyväinen, ja hyödyn opiskelusta. Vaikken voi käyttää tietoani hyväksi tulkkauksessa, voin viedä sitä työyhteisöön. Lisäksi voin kertoa asiakkaileni uusimman tiedon, kun maanantaina olen kontaktilla ja jo keski- viikkona näen asiakkaita ja voin kertoa mistä silloin Helsingissä oli puhe. (YAMK- opiskelija)

Esimiestaidot olivat haastateltujen organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen kompetenssin kolmas ammatillinen tavoite, jonka tärkeimmäksi ammatilliseksi tavoitteekseen määritteli yksi haastateltavista. Esimiestaidot sisältävät johtamisen ja hallinnoinnin taitoja. Kyseisellä haastateltavalla ei vielä ole kokemusta esi-

miestaidoista, mutta hän odottaa saavansa konkreettisia taitoja hallinnoinnissa ja johtamisessa. Tähänastisessa koulutuksessa hänen tavoitteeseensa ei ole vielä tyydyttävästi vastattu.

5.5 Viestintä- ja vuorovaikutuskompetenssit

Viestinnän ja vuorovaikutuksen kompetenssin tavoitteita haastateltavilla oli kaksi, asiantuntijaviestintä sekä johtajuus- ja alaisviestintä. Asiantuntijaviestintään kuuluivat puhuttu suomenkieli ja kirjoitustekniikka. Asiantuntijaviestinnässä korostui etenkin tutkimusviestintä (raportointi, akateeminen kirjoittaminen) ja työyhteisön viestintää. Aineiston perusteella työkieliin sijoittuvat vieraat kielet korostuvat tulkkauksessa, jota ei ehkä ammatin luonteen tähden mielletä viestinnäksi. Samoin kulttuuriin ja viestinnän taidot saatetaan olettaa ammatin perustaidoiksi, jotka kuuluisivat itsensä kehittämisen kompetenssiin.

Opin entistä paremmaksi kirjoittajaksi ja kirjoitustekniikkaa, kuten asiakstekstin tuottamista entistä enemmän...toivon, että puhuttuun suomenkielen saisin jotain vinkkejä, meille on tulossa asiantuntijaviestinnän osio, jossa toivon, että kerittäisiin keskittyä suomenkielen tuottamiseen. (YAMK-opiskelija)

Johtajuus- ja alaisviestintä eriytyi omaksi tavoitteekseen organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen kompetenssissa esimiestaitojen ammatillisesta tavoitteesta. Se sisälsi työelämäviestintää hallinnoinnin ja johtamisen näkökulmasta sekä alais- ja asiakasviestintää.

6 POHDINTA

Pohdinnan osuudessa käyn läpi opinnäytetyöprosessin luotettavuutta sekä pohdin vapaammin aineiston analyysin pohjalta löytyneitä ammatillisia tavoitteita. Lopuksi esitän yhteenvedon haastateltavien ammatillisista tavoitteista.

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu pohtimaan tehtyjä ratkaisuja ja aineiston kattavuuden suhdetta luotettavuuteen (Eskola & Suoranta 2001, 208). Laadullisessa analyysissä tutkijaa auttavat vain ennakko-oletukset ja teoreettinen oppineisuus. Aineiston painopisteiden määrittelyssä ja turhien yksityiskohtien välttämiseksi minua auttoivat HUMAKin viittomakielentulkkauskunnan yksikön koulutuskohtaiset kompetenssit sekä Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK-koulutusohjelman opetussuunnitelma. Opinnäytetyön prosessin aikana olen kuitenkin epäillyt omaa päätöksentekoa useasti, ja huolestunut mm. aineiston keruumenetelmän sopivuudesta opinnäytetyössäni, tai enneminkin tietopohjani riittävydestä käyttää teemahaastattelua tutkimuksessa sekä edellytyksistäni analysoida kerättyä aineistoa. Harkitsin muitakin haastattelumuotoja tutkimusaineiston keruuseen, mutta teemahaastattelun dialogisuus sai minut valitsemaan sen.

Eskolan ja Suorannan mukaan (mt., 210) tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Laadullisena kriteerinä tällöin toimii tutkija itse, ja arvioidessa luotettavuutta arvioidaan koko tutkimusprosessia.

Opinnäytetyöni luotettavuuteen vaikuttaa ennen kaikkea aineiston vähyys. Kokonaisuudessaan aineisto koostui kolmesta haastattelusta (yhdestä EUMASLI-tutkinnon opiskelijan haastattelusta sekä kahdesta YAMK – koulutusohjelman opiskelijan haastattelusta). Yritin saada lisää haastateltavia tammikuusta 2010 aina huhtikuun alkuun asti. Osittain haastattelujen vähyys johtui alkuperäisen opinnäytetyöni aikatauluista, jota tehtiin yhteistyössä kahden HUMAKin viittomakieliyksikön Kuopion kampuksen opiskelijan kanssa. Alkuperäinen opinnäytetyöryhmämme päättyi tekemään kaksi erillistä opinnäytetyötä vasta maaliskuun lopulla.

Haastatteluista kaksi toteutettiin kasvotusten ja yksi haastatteluista etäyhteydellä. Etäyhteydellä tehdyn haastattelun haastattelija oli Kuopion kampuksen opis-

kelija, joka tallensi haastattelunsa sähköiseen muotoon. Myös kasvotusten tehdyissä haastatteluissa käytettiin erittäin hyvää tallennusvälinettä (digitaalista nauhuria), joka tallensi haastattelut tarkasti. Aineiston käsittelyä varten aineisto oli siirrettävissä ja toistettavissa nauhurista tietokoneella litterointia ja analyysia varten. Litteroin haastattelut heti haastattelujen jälkeen, ja luokittelin litteroidun aineiston purkulomakkeelle (liite 2) analyysia varten kompetensseittain. Käytin samaa menetelmää kaikissa kolmessa haastattelussa, joka lisää litterointivaiheen luotettavuutta (Hirsjärvi & Hurme, 185). Haastattelun kulussa haastateltavat toistivat tavoitteensa joko toisessa asiayhteydessä tai haastattelun aikana tekemiäni tarkentavien kysymysten jälkeen.

Aineiston analysointivaiheen aikana pitäydyin teoriaohjaavassa analyysissä. Analyysin teoriana käytin ammattikorkeakoulujen yleisiä kompetensseja. Aineistossa esiintyneet ammatilliset tavoitteet oli kategorisoitavissa yleisten kompetenssien mukaisesti.

Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan aineiston analyysissä on kyse keksimisen logiikasta. Aineiston laadullinen käsittely keskittyykin loogiseen päättelyyn, tulkintaan, käsitteellistämiseen ja uudelleenkoonniksi loogisena kokonaisuutena (mt., 110). Analyysiprosessissa purin aineiston kokonaisuuksiin haastateltavien tavoitteiden mukaan. Muodostin luokat teoriaohjaavasti aineistosta nousseiden tavoitteiden mukaisesti, luokitellen ne kompetenssittain. Analyysivaiheeseen sisälsin suoria lainauksia perustellakseni luokitteluni (Hirsjärvi ym. 2010, 228).

6.1 Kompetenssien ammatillisten tavoitteiden pohdintaa

Haastateltujen henkilöiden ammatilliset tavoitteet kompetenssien mukaisesti määriteltynä olivat hyvin erilaiset toisiinsa nähden. Niissä korostuivat eniten työkielet (suomenkieli ja suomalainen viittomakieli), alakohtainen jatkokouluttautumisen halu sekä ajankohtainen tietotaito. Vahvasti ilmeni myös kehittämistoiminnan kompetenssiin kuuluva opinnäytetyön käyttäminen ammattialan kehittämiseen. Pohdiskelen kompetenssialoittain haastateltavien ammatillisia tavoitteita.

Itsensä kehittämisen kompetenssin keskeisin ammatillinen tavoite oli alakohtainen jatkokouluttautuminen, sillä kyseessä oli juurikin ammattialan jatkokoulutus, eikä minkä tahansa ylemmän korkeakoulutustutkinnon suorittaminen. Tämä tavoite on selvä ja ymmärrettävä, sillä viittomakielentulkin jatkokouluttautumisesta on puuttunut väylä ylemmälle korkeakouluasteelle. Ennen viittomakielentulkin ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja kouluttautuminen korkeammalle asteelle on parhaimmillaan joltakin viittomakielentulkkauksen lähialalta, josta voi olla epäsuoraa hyötyä ammatin harjoittamisessa (Nikoskinen 2010, 43–33). Nikoskinen tutkimuksen mukaan (mt., 46) vain murto-osa valmistuneista tulkeista jatkaa tai suunnittelee jatkavansa opintojaan tavoitteenaan tutkinto miltään opintoasteelta valmistumisensa jälkeen. Toisaalta Nikoskinen tutkimus tapahtui ennen viittomakielentulkkiin ylempien ammattikorkeakoulututkintojen alkamista vuonna 2009. Viittomakielentulkkiin ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ensimmäisten valmistuneiden jälkeistä tutkinnonsuoritushalukkuutta viittomakielentulkkiin parissa voi vain arvailla.

Samoin jatkokouluttautumisen suoranainen hyöty tutkintojen suorittajille on asia, jota ei voi vielä tutkia. Mahdollisuus alakohtaiseen kouluttautumiseen voi vaikuttaa mm. alaan sitoutumiseen, jos esim. akateemisesti suuntautuneet tulkit eivät vaihda alaa jatko-opintojen jälkeen. Työnantajien suhtautumisesta ylempien ammattikorkeakoulututkintojen suorittaneiden sijoittumisesta ammattialaan tai sitoutumisesta työpaikkaan, yritysکوhtaiseen aivopakoon, en osaa arvioida. Tosin tehtäväkohtaisiin töihin varmasti voi päästä helpommin (esimies-, projekti- ja kansainväliset tehtävät). Menee luultavasti vielä kauan, ennen kuin viittomakielentulkeille (YAMK) saadaan omat palkkasuosituksensa, mutta tutkintojen mahdollistavan ainakin jonkinlaisia muutoksia tehtäväkohtaisissa palkoissa. Tavaltaan vaikutusmahdollisuudet työpaikan- ja tehtävän valinnassa saattavat olla jatkokouluttautumisen halun takana, mutta niin suorasti asiaa ei kukaan haastateltavista ilmaissut, vaan vetosi ennemminkin yleiseen ammatilliseen kiinnostukseen ja kouluttautumisen itseisarvoon tai arvoon haastateltavalle itselleen.

Itsensä kehittämisen kompetenssin toiseksi keskeisin ammatillinen tavoite haastateltavilla oli työkielten taidot, eli suomen kieli ja suomalainen viittomakieli. Nikoskinen (mt., 53) mukaan viittomakielentulkit halusivat täydennyskoulutus-

ta etenkin viittomakielen ja tulkkauksen taidoissa. Viittomakielentulkki- en ammattikorkeakoulututkintojen tavoitteisiin ei viittomakielen taitojen kehittä- minen merkittävästi kuulu. Kuitenkin kaikki haastateltavista määrittivät sen ammatilliseksi tavoitteekseen. Mainittava tosin on, että yksi haastateltavista ei halunnut määrittää sitä ammatilliseksi tavoitteeksi juuri tällä hetkellä, tutkinnon sisällä tavoiteltavaksi, sillä sitä ei voi tutkinnon aikana saavuttaa. Vaikka kysei- selle haastateltavalle kielitaito oli merkittävä, niin se ei korostunut niin merkittä- väksi kuin muut ammatilliset tavoitteet jotka tutkinnon valintaan häntä ohjasivat. Työkielten ja etenkin suomalaisen viittomakielen asema ammatinkuvassa on niin keskeinen, että sen nouseminen tavoitteeksi ei ole yllättävää. Jos kuitenkin tutkinnot ovat työelämälähtöisiä, niin eikö työelämä painota työkieliä yhtä vah- vasti kuin esimerkiksi organisaatio-osaamista? Onko työkielten vähyys ollut kompromissi esimerkiksi Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK- koulutusohjelmassa, ja jos on, niin olisiko koulutusohjelman painopistettä muo- kattava siten, että ilmeinen tarve suomalaisen viittomakielen jatko-opiskeluun otettaisiin huomioon?

Suomalaisen viittomakielen ammatillisen tavoitteen mielenkiintoinen erityispiirre on EUMASLI-opiskelijan haastattelussa esittämä ajatus muiden kansallisten viittomakielten vaikutus kansainväliseen viittomiseen ja sitä kautta suomalaisen viittomakielen syvempään ymmärtämiseen. Hänen mukaansa eri kansalliset viittomakielet vaikuttavat ihmisten tapaan tuottaa kansainvälistä viittomista. Eri kansallisten viittomakielten ja kansainväliseen viittomisen suhteen ymmärtämi- nen auttaa hahmottamaan paremmin myös suomalaisen viittomakielen raken- netta ja elementtejä kuten paikantamista. Näkökulma on erittäin mielenkiintoi- nen, ja erinomainen jatkotutkimuksen aihe.

Kansainvälisyysosaamisen kompetenssin ammatillisia tavoitteita oli vain EU- MASLI-tutkinnon opiskelijalla. Hänenkään tavoitteessaan kansainvälisyyden rooli oli enemmänkin toimia oppimisympäristönä englanninkielen taidon kehit- tämisessä. Englanninkielen taidon kehittäminen oli ammatillisesti tärkeätä eten- kin tulkkauksen osalta, riittävän kielitaidon kautta tulkkauksilanteita kansainväli- sissä tilanteissa pystyi tekemään. Kansainvälistä toimintaa korostetaan yhdisty- vässä Euroopassa myös tutkintojen sisällössä. Viittomakielentulkki- en perustyö-

hön toiminta kansainvälisissä ympäristöissä ei kuulu, eikä haastateltavien tavoitteissa kansainvälisyys noussut merkittävälle osalle.

Tulkkaus- ja kääntämistaidon ammatillisia tavoitteita oli kaikilla haastateltavilla tulkin kansallisten työkielten osalta, ja EUMASLI-opiskelijan osalta englanninkieli lisättiin työkieleksi suomen ja suomalaisen viittomakielen joukkoon. Se, että kaikilla haastateltavilla on tavoitteenaan kehittää tulkkaustaan, kertoo osaltaan siitä, että tulkkaustaidossa on aina parantamisen varaa. Haastatelluista vain EUMASLI-opiskelija keskittyi tavoitteeseensa vahvasti, johtuen tutkintojen sisällöistä ja sisältöjen puitteissa saavutettavissa olevista tavoitteista.

Kehittämistoiminnan osaamisen kompetenssin ammatillisia tavoitteita olivat ammattialan kehittäminen sekä opinnäytetyö ammattialan ja alueellisena kehittämismuotona. EUMASLI -opiskelijan näkökulma kehittämistoimintaan oli niukkaa, joka johtui kyseisen opiskelijan tulkkaus- ja kielipainotteisuudesta.

Ammattialan yleinen kehittäminen keskittyi alueelliseen kehittämiseen työyhteisön näkökulmasta sekä laajempien kokonaisuuksien kehittämiseen, kuten esimerkiksi laadun kehittämiseen. Laajempien kokonaisuuksien tavoittelu kuitenkin jää lähinnä pohdinnan tasolle, mutta työelämälähtöisyys korostuu vahvasti. Ammatillisen kehittämisen kohdalla tosin valmiuksia ja halukkuutta on, esimerkiksi hanke- ja projektityöskentelyyn.

Kehittämistoiminnan ammatillisten tavoitteiden toteuttamisen keinona nähdään opinnäytetyö, jonka kaikki haastateltavat toivoivat olevan työelämälähtöinen, mielellään työntantajän määrittelemä, alueellisesti tai yrityksen sisällä tärkeä kehittämistyö. Haastateltavien tavoitteet opinnäytetyölle vaikuttavat vastaavan valtioneuvoston asetuksessa ammattikorkeakouluista määriteltyä työelämälähtöisyyttä.

Onkin mielenkiintoista seurata, minkälaisia opinnäytetöitä viittomakielentulkkiensa ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijat tulevaisuudessa tuottavat ja miten ne palvelevat ammattialaa. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä suuri osa on nuorisosaasteen opiskelijoiden tekemiä, joilla ei ole yhtä

syvällistä näkemystä ammattialasta kokemuksen puutteen ja tutkinnon erilaisen sisällön tähden.

Organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen kompetenssin ammatillisia tavoitteita olivat palvelurakenteen asiantuntijuus, ajankohtainen tietotaito ja esimiestaidot. Kompetenssin tavoitteet vaihtelivat eri haastateltavilla, ja esimerkiksi esimiestaidot eivät herättäneet kiinnostusta EUMASLI-tutkinnon opiskelijassa.

Palvelurakenteen asiantuntijuus ja ajankohtainen tietotaito liittyvät toisiinsa, sillä haastattelujen perusteella syksyllä 2010 tapahtuvan viittomakielen tulkkauspalvelujen järjestämisvastuun siirron yksityiskohtia ja palvelurakenteen muutosta pidetään ajankohtaisena asiantuntijuutena. Syvällistä kuvaa muutoksesta ei monella ole, etenkin siten ettei kokonaiskuvaan olisi sekoittunut tuotannollinen tai taloudellinen näkökulma.

Palvelurakenteen tuntemuksen osalta haastateltavista yksi ilmaisi, että hänellä on laaja ymmärrys viittomakielen tulkkauspalvelurakenteesta, sen toimijoista ja myös käsitys siitä, miten nykyiseen muotoon on päästy. Viittomakielentulkkauspalvelujen järjestämisvastuun siirtyminen Kelalle on antanut mahdollisuuden pohtia nykyisen palvelujärjestelmää kriittisesti. Palvelurakenne on ollut staattinen, eikä suuria muutoksia ole tapahtunut valtakunnallisella tasolla. Haastattelussa ei tullut ilmi niinkään toiveita viittomakielen tulkkauspalveluiden vastuun siirron jälkeisestä palvelurakenteen kehityksestä, vaan se nähtiin mahdollisuutena arvioida palvelurakenteen toimijoiden toimintaa suhteessa toisiinsa.

Haastateltavat joiden tavoitteena oli saada ajankohtaista tietoa, työskentelivät joko pohjanmaalla tai itä-suomessa, ja heidän käsityksensä mukaan pääkaupunkiseudulla työskentelevät tulkit saavat helpommin ajankohtaista tietoa. Maakunnat ovat uusimman tiedon ja jopa uusimman tietotaidon katvealueen ulkopuolella, ja heidän tavoitteenaan näyttääkin olevan tasa-arvoistaa tätä asetelmaa ja toimia alueellisen kehityksen lisäksi alueellisina tiedottajina asiakkaille ja työyhteisöille.

Olettaen että vastaavanlaiset näkemykset ovat yleisiä myös muilla Tulkkaus-toiminnan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoilla, niin opiskelujen

vaikutukset tiedonkululle ja ammattialan yleiselle kehitykselle saattavat olla huomattavia. Vähimmillään vaikutus alueelliseen tiedonkulkuun tasa-arvoistaisi ammattialaa. Jos oletuksena on, että Helsinki on ammattialan keskus, josta osaaminen, koulutus ja ammattialan kehitys leviää hiljalleen, voi Tulkkaustoitinnan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet tulkit edistää tietotaidon leviämistä, ja ehkä jopa kyseenalaistaa pääkaupunkiseudun oletetun etulyöntiaseman.

Esimiestaidot korostuivat yhdellä haastateltavalla, jonka tärkein ammatillinen tavoite se oli. Esimiestaidot, joita tutkinnosta toivottiin saatavan, olivat johtamistyö- ja hallinnointitaidot. Haastateltava, joka määritteli esimiestaitonsa tärkeimmäksi tavoitteekseen, ei ollut vielä päässyt esimiesasemaan. Osittain tämä johdetaan maakuntien tulkkikeskusten pienestä koosta ja suuresta työskentelyalueesta. Hyvinkin mittavan alueen tulkkaustoiminta saattaa olla yhden tai kahden tulkkikeskuksen vastuulla kokonaisuudessaan, eikä tulkkikeskuksen palveluksessa ole välttämättä muutamaa tulkkiä enempää. Tällöin jokainen tulkkikeskuksen tulkki tekee perustyötä, eikä hallinnoinnille ole aikaa tai edes samanlaisia tarvetta kuin suuremmissa tulkkausalan yrityksissä.

Viestinnän ja vuorovaikutuksen kompetenssin tavoitteita ilmeni kaksi, asiantuntijaviestintä sekä johtajuus- ja alaviestintä. Mielenkiintoista oli se, ettei esimerkiksi EUMASLI-opiskelijan kansainvälisyysosaaminen painottunut viestintään vaan työkielten oppimiseen, ollen siis enemmänkin oppimisympäristö kuin opittava asia. Toisaalta tämän jaon pohjana saattaa olla viittomakielentulkin ammatikielten korostuminen työnkuvassa. Suomalaisen viittomakielen osalta unohdamme välillä vuorovaikutuksen merkityksen, sillä samankaltaisesti suomalainen viittomakieli on viittomakielentulkin ammatinkuvan määrittävä elementti, perusta jolle koko ammatinkuva rakentuu. Tällöin sen varjoon jää helposti muut kommunikoinnin ja viestinnän elementit, jotka työnkuvan osalta ovat yhtä tärkeitä.

Asiantuntijaviestintä koostui puhekielen tavoitteista sekä kirjoitusviestinnästä. Esimerkiksi raportointi, toimintasuunnitelmat, hankkeet ja projektit sekä muut kirjalliset viestintämuodot korostuivat. Käytännössä kirjoitusviestintä asiantuntijaviestinnässä korostuu siksi, koska viittomakielentulkin perusammattikuvaan se

ei kuulu vahvasti. Kirjoitusviestinnän taitoja tarvitaankin juuri hankkeissa, hallinnoinnissa ja kehitystehtävissä.

Johtajuus- ja alaisviestintä ilmeni tavoitteena yhdellä haastateltavista. Johtajuus- ja alaisviestintää on työyhteisön sisäinen viestintä hallinnollisen portaan ja työntekijöiden välillä sekä viestintä asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa.

6.2 Ammatillisten tavoitteiden keskinäinen suhde

Tarkastellessani eri kompetenssien korostumista sekä niiden esiintymistä haastateltavien kohdalla huomasin kuinka haastateltavat painottivat täysin erilaisia kokonaisalueita. Halusin ymmärtää eri haastateltavien tavoitteita kokonaisuutena, ja hahmottaa tavoitteiden keskinäistä suhdetta. EUMASLI-opiskelijan tavoitteet keskittyivät vahvasti itsensä kehittämisen kompetenssiin, YAMK-opiskelijoiden tavoitteet keskittyivät vahvasti joko organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen kompetenssiin, kehittämistoiminnan osaamisen kompetenssiin, itsensä kehittämiseen ja kehittämistoiminnan osaamisen kompetenssiin sekä kehittämistoiminnan kompetenssiin.

Haastattelujen perusteella viittomakielentulkin ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijat ovat tavoitelähtöisiä, ja tutkintojen sisällöt vastaavat osittain opiskelijoiden ammatillisia tavoitteita. Jokaisella haastatellulla ovat erilaiset ammatilliset tavoitteet, joita he tavoittelevat tutkinnoissa. Haastateltavien tavoitteissa korostui vahvasti itsensä kehittämisen kompetenssin työkielet, etenkin suomalainen viittomakieli, jota viittomakielentulkin ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa ei vahvasti painoteta. Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK-koulutusohjelman opiskelijat tiedostavat tämän, ja ovatkin määrittäneet sen pitempiaikaiseksi tavoitteeksi, jota tutkinnon aikana ei tavoitella. Vaikka viittomakielentulkkien ylempien ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden tulisi päätyä ammattialan vaativiin kehittämis-, tutkimus-, ja hallinnointitehtäviin, ovat he myös ennen muuta viittomakielentulkkeja, jolloin työkielten kehittäminen korostuu ammatillisina tavoitteina.

Haastatteluissa esiintynyt suomalaisen viittomakielen taitojen kehittyminen epäsuorasti, kansainvälisen viittomisen avulla saadun ”kielisilmän” kautta, oli mielenkiintoinen aihe. Vieraiden viittomakielien vaikutus sekä omaan kansalliseen viittomakielentaitoon ja visuaaliseen kielitaitoon voisi olla hyvä tutkimusaihe.

Ajankohtainen tietotaito ja palvelurakenteen tietotaito korostui etenkin Viittomakielen tulkkitoiminnan YAMK–koulutusohjelman opiskelijoiden osalta, jotka kokivat saadulla ajankohtaisella tietotaidolla olevansa kerrankin alan kehityksen kärjessä. Lisäksi heidän näkemyksensä mukaan saatu ajankohtainen tietotaito vaikutti ammattialaan tasa-arvoistavasti, sillä etenkin pääkaupunkiseutu on koettu olevan edellä ammatillisessa kehityksessä etenkin tiedonsaannin osalta. Kehittämistoiminnan osaamisen tavoitteena opinnäytetyö kehittämistehtävänä oli tärkeä ammatin kehittämismenetelmä kaikille haastatelluille, ja sen aiheet joko kumpuavat alueellisesta työelämälähtöisestä tarpeesta tai se toivottiin saatavan työelämälähtöisesti. Niiden merkitys ammattialalle voi olla hyvinkin merkittävä, ja palvella ylemmille ammattikorkeakoulututkinnoille annettuja tehtäviä yhteiskunnassa.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen- projektin loppuraportti. Helsinki: Edita
- Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuksiköarviointi vuonna 2010 alkavalle toiminta- ja tuloskaudelle. Esitys koulutuksen laatuksiköksi 2008.
- Asetus ammattikorkeakouluista (2005/423)
- Auvinen, Pekka 2007. Oppimisprosessin suunnittelu ja kompetenssien määrittely. Teoksessa Jarmo Levonen (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Työelämälähteistä asiantuntemusta kehittämistä. Saarijärvi, Hämeen ammattikorkeakoulu
- Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja 2006. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja (1. painos). Vantaa: Kansanvalistusseura.
- European masters in sign language 2008. Tiedoite. "Introduction". Viitattu 15.10.2009.
<http://www.eumasli.eu/>
- European masters in sign language 2008. Tiedoite. "curriculum developement". Viitattu 16.10.2009.
<http://www.eumasli.eu/curriculum-development.html>
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha, 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena, 2006. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Yliopistopaino
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara Paula, 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hänninen, Salme, 2006. Voimantumisen kehitysohjelma persoonallisen ja ammatillisen identiteetin tukijana. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja (1. painos). Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Karjalainen, Sakari 2007. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot Suomen koulutus- ja innovaatiojärjestelmän kehittämisessä – opetusministeriön kehittämislinjaukset. Teoksessa Jarmo Levonen (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto –Työelämälähteistä asiantuntemusta kehittämistä. Saarijärvi, Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Nikoskinen, Elina 2010. Viittomakielentulkkiin työelämään sijoittuminen, koulutuskokemukset ja jatko-opintosuunnitelman. Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 14, 2010. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Opetussuunnitelma 2009-2011. Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma (YAMK)
- Ruohotie, Pekka 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. (1. painos). Juva: WS Bookwell Oy

- Stenström, Marja-Leena 1993. Ammatillisen identiteetin kehittyminen. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Miettinen, Raija. (toim.) Ammattitaito ja ammatillinen kasvu. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen 25-vuotisjuhla-julkaisu. Helsinki: Painatuskeskus
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Ylempi AMK 2010. Tiedoite. "Perustietoa". Viitattu 30.3.2010.
http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/Tutkimus_ja_kehitys/Valtakunnalliset_verkostohankkeet/Ylempi_amk_tutkinto/Perustietoa
- Varjonen, Birgitta 2007. Ydinosaamisen määrittely verkostoyhteistyönä. Teoksessa Jarmo Levonen (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Työelämälähteistä asiantuntemusta kehittämistä. Saarijärvi, Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Wallin, Aila 2007. Teoreettisia näkökulmia ammatilliseen kasvuun. Viitattu 1.4.2010. www.available.com/kolumnit-ja-artikkelit

LIITTEET

LIITE 1: Teemahaastattelupohja

1. Miksi hait ylempään ammattikorkeakouluun?

- Halusitko erityisesti kehittää tulkkitoimintaa, alkaa kouluttajaksi, johtajaksi tai tutkijaksi tulkkausalalle(YAMK:in opsista, mutta eikös käy kaikille?)?
- Minkälaisia kykyjä haet koulutukselta?
- Mitä kykyjä uskot saavasi?
- Miten niihin on vastattu tähän asti?
- Oletko saanut joitain alla olevista kyvyistä (muiden lisäksi) tai odotatko saavasi?

- tulkkaustaito
- kielitaito (VK tai puhuttu kieli)
- Viittomakielien paranemista (SVK, KV tai muu viittomakieli)
- äidinkieli
- vieraat kielet

2. Minkälainen asema sinulla on tällä hetkellä tulkkaukentällä?

- tutkiminen ja kehittäminen
- hallinnointi
- tulkkauk

3. Kuinka tutkinto tulee vaikuttamaan omaan työhösi?

- Mitä odotat tutkinnon antavan omaan työhösi eli miten asemasi muuttuu?
- Mitä omia tavoitteita sinulla on työhön liittyen?

4. Haluatko antaa jotain parannus ehdotuksia koulutukselle?

- Onko koulutuksen sisältö mielestäsi järkevää ja suunnitelmallista?
- Onko ohjaus riittävää?
- Kuinka koulutuksen sisältö vastaa kentän tarpeisiin?
- Muuta?

Onko sinulla tavoitteita seuraavilta alueilta:

5. Kääntämisen ja tulkkauksen tavoitteet?

7. Kehittämistoiminnan osaaminen?

- viittomakielialan työelämän kehittäminen
- ammattikäytäntöjen kehityksen seuraaminen

8. Organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen?

- syväallinen kuva viittomakielialan asemasta työelämässä
- viittomakielialan vaativat asiantuntija- ja johtamistehtävät

9. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen?

- asiantuntijaviestintä
- johtajuusviestintä?

Liite 2: Aineiston purkulomake

Koodi	Haastatteluaineiston luokittelun lomakkeet ja haastattelun purku sekä litterointi	Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelman osaamisalueen kuvauksesta muokattu. Mitä oletetaan sisältävän?	Löydös, mistä löytyi? (Haastattelunauha/tiedosto, kohta xx.xx?) mahd. Alun litterointi
1.	ITSENSÄ KEHITTÄMINEN	<ul style="list-style-type: none"> -viittomakielentulkin tietojen laajentaminen ja syventäminen asiantuntijuuteen -valmiudet itsenäiseen vastuuseen -itsensä johtaminen -alan tutkimus- ja seurantavalmiudet -alan toimintaympäristön muutoksen ymmärrys yhteiskunnallisessa kontekstissa -analyttisyysteoreettisen tiedon soveltamiskyky -ongelmanratkaisutaidot -projektitaidot -itsenäisyys (= yrittäjäyys) -kyvykkyys ja taidokkuus vaativan tulkkitoiminnan hallinnassa 	
2.	EETTINEN OSAAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> -Taitava ote eritellä ja ratkaista ongelmia -itsenäisyys asiantuntijatyössä -itsenäisyys johtamisessa -itsenäisyys sosiaalisissa taidoissa -alaa koskevan 	

		lainsäädännön osaaminen	
3.	VIESTINTÄ- JA VUOROVAIKUTUS OSAAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - asiantuntijaviestintä - tutkimusviestintä - työelämäviestintä eli organisaatioviestintä - johtajuus-/alaisviestintä ja asiakasviestintä 	
4.	KEHITTÄMISTOIMINNAN OSAAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - viittomakielialan työelämän kehittäminen - oman ammattitaidon jatkuva kehittäminen -elinikäinen oppiminen -ammattikäytäntöjen kehityksen seuraaminen -kehittämistyöhön osallistuminen muiden kanssa -opinnäytetyö kehittämistehtävänä 	
5.	ORGANISAATIO- JA YHTEISKUNTAOSAAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> -syväallinen kuva viittomakielialan asemasta työelämässä - syväallinen kuva viittomakielialan yhteiskunnallisesta merkityksestä -viittomakielialan vaativat asiantuntija- ja johtamistehtävät -sosiaaliset taidot organisaatiossa. 	

6.	KANSAINVÄLISYYS OSAAMINEN	- kansainvälinen, monikulttuurinen vuorovaikutus - kansainvälinen, monikulttuurinen toimintavalmius - kielitaidon vahvistaminen kansainvälisissä yhteyksissä	
7.	TULKKAUS JA KÄÄNTÄMINEN	- tulkkauksen ja kääntämisen taidot (eettiset taidot?)	
8.	Kielitaito, viitotut kielet	- tutkinnon viittomakielet (Itsensä kehittäminen?)	